

**Innovatiiviset julkiset hankinnat resurssiviisauden
näkökulmasta**

Ammattikorkeakoulututkinnon opinnäytetyö

Visamäki, Tradenomi

Syyskuu, 2017

Päivi Ahlgren

Tradenomi
Visamäki

Tekijä	Päivi Ahlgren	Vuosi 2017
Työn nimi	Resurssiviisaus innovatiivisissa julkisissa hankinnoissa	
Työn ohjaaja	Sari Hanka	

TIIVISTELMÄ

Tässä opinnäytetyössä tutustutaan lakiin julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista 2016/1397. Tätä lakia uudistettiin vuoden 2017 alusta alkaen. Lakiuudistuksen tarkoituksena oli keventää kilpailutusta ja nostaa kansallisia kynnysarvoja. Lakimuutoksen tavoitteena oli mahdollistaa myös pienten ja keskisuurten yritysten osallistuminen kilpailutukseen, sekä saada aikaan uusia innovatiivisia ratkaisuja julkisissa hankinnoissa. Tämän opinnäytetyön tilaajana on Forssan kaupunki, joka on mukana resurssiviisaus hankkeessa.

Tämän opinnäytetyön näkökulmana onkin juuri resurssiviisaus, joka tarkoittaa resurssien viisasta käyttöä, ottaen huomioon ympäristönäkökulmat, sekä oman yhteisön; kunnan tai kaupungin, voimavarat.

Tässä opinnäytetyössä tutustutaan innovatiivisuuteen julkisissa hankinnoissa, ja siihen miten oman kunnan sisäistä kasvua voitaisiin tukea resurssiviisaisten ja innovatiivisten julkisten hankintojen avulla.

Tutkimusmenetelmänä tässä työssä on käytetty aineistoanalyysia, sekä haastatteluja. Aineisto on saatu Forssan kaupungilta, ja se liittyy kaupungin hankintoihin, sekä uudistuneeseen hankintalakiin.

Avainsanat Resurssiviisaus, innovatiivisuus, julkiset hankinnat

Sivut 26 sivua

Degree Programme in Business Administration
 Visamäki

Author	Päivi Ahlgren	Year 2017
Subject	Innovative public procurement from the resource intelligence perspective	
Supervisors	Sari Hanka	

ABSTRACT

This thesis analyses the Act of Public Contracts and Concessions which was enacted in the beginning of 2017 to change the legislation around public procurement. The purpose of change in legislation was to streamline the procedures and raise the thresholds so that smaller businesses can also join the bidding competition. The law change aims to innovative solutions in the public procurement. In this thesis the orderer is the town of Forssa.

The view for this thesis is resource intelligence. Resource intelligence is a project that aims for communities using their resources wisely by taking into consideration the environment and benefit from local suppliers and businesses. Forssa has been part of the resource intelligence project since 2015. This thesis introduces the innovations in public procurement and discusses how the community could grow from the innovative and resource intelligence public procurement.

The research method for this thesis has been material analysis analysing the material received from the town of Forssa. The material included the instructions for public procurement and guides for the new law for public procurement. In addition, interviews were made for this thesis to get more detailed information from the town of Forssa and the resource intelligence project.

Keywords Public procurement, Resource intelligence, Innovations in public procurement

Pages 26 pages

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	5
1.1	Tavoitteet, tutkimusongelma ja tutkimuskohde.....	5
1.2	Tutkimusmenetelmät ja toteutus	5
1.3	Toimeksiantajan esittely	6
1.4	Yleisimmät käsitteet.....	6
2	JULKISET HANKINNAT JA HANKINTALAKI	8
2.1	Julkiset hankinnat.....	8
2.1.1	Hankintayksikkö.....	8
2.1.2	Hankintaprosessi	9
2.1.3	Kilpailutus	10
2.2	Hankintalaki.....	10
2.2.1	Hankintalain tarkoitus	10
2.2.2	Valinnan vapaus hankintalain sisällä.....	11
3	OLENNAISET MUUTOKSET HANKINTALAISSA.....	12
3.1	Kynnysarvojen nosto.....	12
3.2	Tarkennuksia menettelyihin.....	12
3.2.1	Neuvottelumenettely	12
3.2.2	Reunaehdot uusille menettelyille	13
3.2.3	Innovaatiokumppanuus.....	13
3.2.4	Puitejärjestely	13
3.3	Muita muutoksia	13
3.3.1	Hankintailmoitus EU-laajuisesti.....	13
3.3.2	Markkinakartoitus	14
3.3.3	Käyttöoikeussopimukset	14
3.3.4	Sidosyksikkösäätely	14
3.3.5	EU-hankinnat	15
3.3.6	Tarjouspyynnön julkaisu.....	15
3.3.7	Kokonaistaloudellinen edullisuus.....	16
3.4	Muutoksen taustaa	16
4	INNOVATIIVISUUS HANKINNOISSA.....	17
4.1	Innovatiivisuus.....	17
4.2	Erilaisia innovatiivisia hankintoja	17
4.3	Innovaatiokumppanuus	18
4.4	Innovaatiokumppanuuden tavoitteet.....	18
5	RESURSSIVIISAUS	19
5.1	Resurssiviisaus verkosto.....	19
5.2	Resurssiviisauden avaamat mahdollisuudet.....	20
5.2.1	Rakennusten energiatehokkuus.....	20
5.2.2	Lähiruoka	21

5.3 Elinvoima ja kunnan hyvinvointi	21
6 TUTKIMUSMENETELMÄT JA TOTEUTUS.....	22
6.1 Aineisto analyysi.....	22
6.1.1 Kohde organisaation hankintaohjeet ja koulutusmateriaalit.....	22
6.2 Haastattelut.....	23
7 TULOKSET	24
7.1 Hankintojen kynnyksarvot	24
7.2 Forssan hankintojen määrärahat	24
7.3 Resurssiviisaus ja paikallisuus	25
8 JOHTOPÄÄTÖKSET JA YHTEENVETO	26
LÄHTEET	27

1 JOHDANTO

Tässä opinnäytetyössä käsitellään julkisia hankintoja ja innovatiivisuutta julkisissa hankinnoissa. Julkiset hankinnat ovat julkisilla varoilla tehtyjä hankintoja. Hankintalaki, joka säätelee julkisia hankintoja, uudistui vuoden 2017 alussa, tässä opinnäytetyössä tullaan käymään läpi uudistuneen hankintalain vaikutuksia käytännössä. Hankintalaki, johon tässä työssä viitataan, on; Laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista 2016/1397. Tämän opinnäytetyön näkökulmana on resurssiviisaus. Resurssiviisautavoitteita on kolme: ei jätettä, ei ilmastopäästöjä eikä ylikulutusta, vaan luonnonvarojen käyttö sopeutetaan maapallon kantokyvyn rajoihin.

1.1 Tavoitteet, tutkimusongelma ja tutkimuskohde

Julkisia hankintoja säätelevää hankintalakia uudistettiin eduskunnan päätöksellä vuoden 2017 alusta. Tämän opinnäytetyön keskeisempänä tavoitteena on tutustua uudistuneeseen hankintalakiin. Tässä työssä on tavoitteena selvittää millaisia ovat innovatiiviset ja resurssiviisaat hankinnat, sekä tutkia miten hankintalain muutos edesauttaa kuntia innovatiivisten ja resurssiviisaiden hankintojen toteuttamisessa.

1.2 Tutkimusmenetelmät ja toteutus

Tässä opinnäytetyössä on perehdytty uudistuneeseen hankintalakiin. Tämän lisäksi tässä työssä on tutkittu ja analysoitu Forssan kaupungilta saatua julkisiin hankintoihin liittyvää aineistoa. Tämän lisäksi tähän työhön on käytetty hyväksi kirjallisia ja sähköisiä lähteitä tai materiaalia joista on haettu materiaalia ja teoriaa, liittyen julkisiin hankintoihin, hankintalain muutokseen sekä resurssiviisauteen.

Aineisto analyysin lisäksi toisena tutkimusmenetelmänä hyödynnetään avainhenkilöiden haastatteluja. Forssan kaupungin julkisista hankinnoista vastaavien työntekijöiden kanssa on keskusteltu, sekä haastateltu Sitran johtavaa asiantuntijaa liittyen resurssiviisaus hankkeeseen. Haastattelu on tutkimusmenetelmä, jossa pystytään vuorovaikutteisesti hankkimaan lisää tietoa. Tässä opinnäytetyössä haastattelu on tehty sähköpostitse, sekä puhelimitse.

1.3 Toimeksiantajan esittely

Forssan kaupunki on vajaan 18 000 asukkaan kaupunki ja osa Kanta-Hämeen maakuntaa. Forssan kaupungilla on tällä hetkellä monipuolinen elinkeinorakenne, ja kaupunki on tunnettu teollisuudesta, mutta nykyään myös elintarvike- ja ympäristöalan yrityksistään. Forssassa merkittävänä työllistäjänä on teknologian, rakennusalan ja graafisen teollisuuden yrityksiä.

Resurssiviisauden näkökulman tähän työhön tuo se, että Forssa on ollut mukana resurssiviisaushankkeessa vuodesta 2015 alkaen. Tämän lisäksi Forssassa on toiminnassa Järkivihreä Forssa -hanke. Järkivihreys on Forssan kaupunkistrategian mukainen pyrkimys ja toimintatapa, joka ottaa huomioon ympäristöystävällisyyden ja kestävä kehityksen periaatteet asukkaiden, yritysten ja yhteisöjen toiminnassa. Järkivihreyden tavoitteena on muun muassa, että lähitulevaisuudessa kaupunki tuottaa entistä monipuolisemmin kestäviä ja kiertotalouteen pohjautuvia tuotteita.

Forssan kaupungin hankinnat on hajautettu eri toimialoille. Keskushallinto avustaa muita toimialoja tarpeen mukaan hankinnoissa. Se valmistelee esim. sivistystoimelle koulukuljetuksia koskevat tarjouskilpailut. Sivistystoimi hoitaa mm. varhaiskasvatuksen hankinnat. Tekninen ja ympäristötoimi vastaa mm. urakoista, infran hankinnoista sekä koneista ja laitteista.

Vuoden 2017 hankintojen määrärahat ovat jaettu Forssassa seuraavasti: Infrahankinnoille on vahvistettu investointimäärärahaksi 2.000.000 euroa. Yhdyskunta lautakunta päättää erittelemättömän määrärahan käytöstä 750.000 euroa. Kalustohankintoihin Forssan kaupungin valtuusto on vahvistanut määrärahaksi 300.000 euroa. Kiinteistöinvestointeihin valtuusto on hyväksymässä erittelemättömiin pieniin rakennusten peruskorjauskohteisiin ja kunnostuksiin 800.000 euroa. Määrärahan käytöstä päättää yhdyskuntalautakunta. Nämä hankinnat on Forssan kaupunginvaltuusto vahvistanut talousarviossaan.

1.4 Yleisimmät käsitteet

Tässä työssä yleisimmät käsitteet ovat julkiset hankinnat. Julkiset hankinnat tarkoittavat julkisten tahojen julkisilla varoilla tekemiä hankintoja. Tämän lisäksi keskeinen käsite on innovatiivisuus, joka tarkoittaa valmiutta uudistaa ja keksiä uusia ratkaisuja vanhentuneiden ratkaisujen ohelle tai korvaamiseksi. Näiden lisäksi käsitteinä on resurssiviisaus, joka on uudenlainen tapa käyttää resursseja viisaasti ja ympäristö arvot huomioon ottaen.

Tässä työssä tutustutaan tarkemmin Sitraan, joka on Suomen itsenäisyyden juhlarahasto, ja resurssiviisaus hankeen alullepanija. Sitra on tulevaisuusorganisaatio, joka tekee töitä Suomen kilpailukyyn ja suomalaisten hyvinvoinnin edistämiseksi. Sitra ennakoi yhteiskunnan muutosta, etsii käytännön tekemisellä uusia toimintamalleja ja vauhdittaa kestävään hyvinvointiin tähtäävää liiketoimintaa.

Toinen tässä opinnäytetyössä viitattu yritys on Tekes, joka on innovaatio-rahoytyskeskus. Tekes on yritysten, yliopistojen, korkeakoulujen ja tutkimuslaitosten haastavien tutkimus- ja kehitysprojektien ja innovaatiotoiminnan rahoittaja ja aktivoija.

2 JULKISET HANKINNAT JA HANKINTALAKI

Julkiset hankinnat tarkoittavat tavaroiden ja palveluiden ostamista sekä rakennusurakoiden teettämistä julkisilla varoilla. Julkisia hankintoja säätelee hankintalaki; Laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista 2016/1397. Hankintalaki säättää menettelytavat, joita tulee noudattaa julkisissa hankinnoissa. (Pekkala & Pohjonen 2015, 21-22)

2.1 Julkiset hankinnat

Julkisia hankintoja tehdessään julkisia varoja käyttävät valtio, kunnat ja kuntayhtymät, valtion liikelaitokset sekä muut vastaavat hankintayksiköt. Julkiset hankinnat tehdään oman organisaation ulkopuolelta. Julkisia hankintoja valvotaan ja säädellään, jotta julkisten varojen käyttöä pystyttäisiin tehostamaan. Hankintalain pyrkimyksenä on tasavertaisuus ja syrjimättömyys, sekä tämän lisäksi laki pyrkii estämään korruptiota ja harmaata taloutta. (Pekkala & Pohjonen 2015, 21-22). Julkisia hankintoja tehdessä tulee käyttää hyväksi olemassa olevat kilpailuolosuhteet ja samalla huomioida ympäristö- ja sosiaaliset näkökohdat. (Laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista 2016/1397)

2.1.1 Hankintayksikkö

Julkisia hankintoja tekevät hankintayksiköt. Hankintayksiköt ovat julkisia ostajia, valtion ja kuntien viranomaisia. (Pekkala & Pohjonen 2015, 21) Laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista 2016/1397 § 5 määrittelee hankintayksiköiden toimintaa. Laissa sanotaan, että hankintayksiköiden tulee järjestää toimintansa siten, että julkiset hankinnat voidaan toteuttaa mahdollisimman taloudellisesti, laadukkaasti ja suunnitelmallisesti. (Laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista 2016/1397)

Hankinnoista tulee tehdä hankintasopimus. Sopimus tulee tehdä kirjallisena hankintayksikön ja myyjän välillä. Hankintasopimuksessa hankintayksikkö toimii ostajana, ja myyjänä on yritys tai muu vastaava toimittaja. Hankintasopimuksessa sovitaan tavaroiden hankinnasta, palveluiden suorittamisesta tai urakan teettämisestä taloudellista vastiketta vastaan. (Pekkala & Pohjonen 2015, 21)

2.1.2 Hankintaprosessi

Kaupungeilla, kunnilla sekä muilla julkisia hankintoja tekevillä tahoilla on yleensä hankintaohjeet, joita hankintayksiköt käyttävät tehdessään hankintoja. Hankintaohjeessa käydään lävitse hankintaprosessin kaikki vaiheet. Forssan kaupungin hankintaohjeen hankintaprosessi on jaettu alla näkyvään 12 kohtaa, hankinnan suunnittelusta alkaen ja lopulta laskujen käsittelyyn sekä maksamisen jälkeen määrärahojen seurantaan.

1. HANKINNAN SUUNNITTELU JA HANKINTAMENETTELYN VALINTA	Hankintatarve kartoitetaan ja laaditaan hankintaehdotus.
2. HANKINNASTA ILMOITTAMINEN	Laaditaan hankintailmoitus.
3. TARJOUSPYYNNÖN LAATIMINEN JA LÄHETTÄMINEN	Laaditaan ja lähetetään tarjouspyyntö.
4. TARJOUSTEN VASTAANOTTAMINEN JA AVAUS	Tarjoukset vastaanotetaan ja laaditaan avauspöytäkirja.
5. TARJOAJIEN SOVELTUVUUDEN JA TARJOUKSIEN TARJOUSPYYNNÖN MUKAISUUDEN TARKISTUS	Tarjoukset tarkistetaan, sekä tehdään tarkistus- ja hylkäysmerkinnät.
6. TARJOUSTEN VERTAILU	Tarjousten vertailusta kirjoitetaan tarjousvertailupöytäkirja.
7. HANKINTAPÄÄTÖKSEN TEKEMINEN	Tehdään päätös hankinnasta.
8. HANKINTAPÄÄTÖKSEN TIEDOKSIANTI	Laaditaan tiedoksiantokirje.
9. TILAUKSEN / SOPIMUKSEN TEKEMINEN	Tehdään tilaus tai sopimus, sekä jälki-ilmoitus EU-kynnysarvot ylittävissä hankinnoissa.
10. TAVARAN VASTAANOTTO JA TILAUKSEN VALVONTA	Kirjoitetaan vastaanottopöytäkirja tai reklamaatio.
11. LASKUJEN KÄSITTELY JA MAKSAMINEN	Tehdään tarkastus- ja maksumerkinnät.
12. MÄÄRÄRAHOJEN SEURANTA	

(Forssan kaupungin hankintaohje)

Kuva 1. Forssan kaupungin hankintaohjeen hankintaprosessi

2.1.3 Kilpailutus

Kilpailutus on hankintalaissa ja näin ollen myös hankintaprosessissa keskeisin kohta. Kilpailutuksella tarkoitetaan menettelyä, jossa hankintayksikkö ilmoittaa hankintalain edellyttämällä tavalla julkisesti tulevasta tavarasta, palvelun tai urakan hankinnasta. Ilmoituksessa ja sitä tarkentavassa tarjouspyynnössä kerrotaan, mitä hankitaan ja millä perusteella tarjous valitaan. Kilpailuttaminen lisää myös tarjolla olevia vaihtoehtoja. Oman kunnan tai suomalaisten yritysten suosiminen on kiellettyä. (Pekkala & Pohjonen 2015, 22)

Forssan kaupungin hankintaohjeissa kilpailutus määritellään hankintaprosessin vaiheena, jolla hankintayksikkö pyrkii tarjouspyynnöllä löytämään kokonaistaloudellisesti edullisimman toimittajan. (Forssan kaupungin hankintaohje) Kokonaistaloudellisesti edullisin on tarjous, joka on hankintayksikön kannalta hinnaltaan halvin, kustannuksiltaan edullisin tai hinta-laatusuhteeltaan paras. (Hankinnat.fi 2017)

2.2 Hankintalaki

Hankintalaki säätelee julkisten hankintojen tekemistä ja säätää menettelytavat, joita hankintoja tehdessä tulee noudattaa. Suomessa Työ- ja elinkeinoministeriö vastaa julkisiin hankintoihin liittyvän lainsäädännön valmistelusta. Työ- ja elinkeinoministeriön Internetsivuilla kerrotaan, että julkiset hankinnat on tehtävä noudattaen kansallisia hankintalakeja ja EU:n hankintadirektiivejä. Suomen hankintalainsäädäntö pohjautuu EU direktiiveihin. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2017). Vaikka kansalliset kynnysarvot alitavat hankinnat eivät kuulu hankintalain piiriin, myös niissä on hyvä pyrkiä riittävään avoimuuteen ja syrjimättömyyteen. (Laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista 2016/1397)

2.2.1 Hankintalain tarkoitus

Hankintalain tavoitteena on pyrkiä turvaamaan tavaroiden, palveluiden, pääomien sekä työntekijöiden vapaa liikkuvuus. Nämä ovat Euroopan unionin perustamissopimuksessa sovittuja perusvapauksia. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2017). Hankintalain tarkoitus on säätää myös kilpailusta. Tavoitteena on julkisten varojen tehokas käyttö, sekä parantaa eurooppalaisten yritysten kilpailukykyä. Hankintalain tavoitteena ovat laadukkaat, innovatiiviset ja kestävät hankinnat. Samalla hankintalaki haluaa turvata yritysten ja muiden yhteisöjen tasapuoliset mahdollisuudet tarjota tavaroita, sekä palveluita ja rakennusurakoita julkisten hankintojen tarjouskilpailussa. Hankinnat tulisikin järjestää siten, että myös pienet ja keski-suuret yritykset ja muut yhteisöt pääsevät tasapuolisesti muiden tarjoajien kanssa osallistumaan tarjouskilpailuun. (Laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista 2016/1397)

2.2.2 Valinnan vapaus hankintalain sisällä

Hankintalaki kattaa vain osan koko hankintaprosessista. Hankintayksiköt päättävät itse omasta organisaatiostaan ja siitä, tuottavatko ne palvelut itse omana työnä vai ostetaanko palvelut kunnan oman organisaation ulkopuolelta. (Pekkala & Pohjonen 2015, 23)

Hankintayksikkö voi vapaasti määritellä omat hankintatarpeensa, hankintalaki ei ota kantaa hankinnan sisältöön ja ehtoihin. Hankintayksikkö voi itse päättää palvelujen laatutasosta, hinnan merkityksestä valinnassa, eri käyttäjäryhmien näkemysten huomioimisesta, ympäristönäkökohdista tai sosiaalisten näkökohtien huomioimisesta. (Pekkala & Pohjonen 2015, 23)

3 OLENNAISET MUUTOKSET HANKINTALAISSA

Suomen julkisia hankintoja koskeva lainsäädäntöä uudistettiin vuoden 2017 alusta. Hankintalain uudistuksella pyrittiin selkeyttämään kilpailutusta sekä lain keskeisiä käsitteitä, samalla uudistuksella pyrittiin keventämään kansallisten kynnysarvojen mukaisia kilpailuttamismenettelyjä. Kokonaisuudistuksen tavoitteena on muun muassa yksinkertaistaa hankintamenettelyjä. Viranomaisille ja kunnille haluttiin nykyistä paremmat mahdollisuudet ottaa huomioon hankintojen laatu ja se, että ne tukevat esimerkiksi työllisyyttä, työoloja, terveyttä ja ympäristönsuojelua. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2017)

Hankintalain keskeisimmät muutokset liittyivät kilpailuttamismenettelyihin, joita uudistettiin sekä tuotiin tarjolle uusia menettelyitä. Tämän lisäksi kansallisia kynnysarvoja nostettiin, jonka tarkoituksena on parantaa pienten ja keskisuurten yritysten mahdollisuutta osallistua tarjouskilpailuun. (Valtioneuvosto 2017)

3.1 Kynnysarvojen nosto

Hankintalain muutoksessa vuoden 2017 alussa tehtiin kansallisiin kynnysarvoihin korotuksia. Kynnysarvojen alle jäivät hankinnat ovat edelleen hankintalainsäädännön ulkopuolella. (Hankintailmoitukset 2017) Hankinnan ennakoitu arvo lasketaan käyttäen suurinta maksettavaa kokonaiskorvausta ilman arvonlisäveroa. (Pekkala & Pohjonen 2015, 40)

3.2 Tarkennuksia menettelyihin

Julkisiin hankintoihin käytetään erilaisia menettelytapoja, näihin menettelyihin on tehty tarkennuksia uudessa laissa, sekä tuotu tarjolle uusia menettelyitä. Lakimuutoksen yhteydessä hankintamenettelyiden määräajat lyhenivät hieman osallistumishakemusten jättöä lukuun ottamatta. (Forssan hankintalain muutos -dokumentti)

3.2.1 Neuvottelumenettely

Hankinnoissa yksi käytetyistä menettelyistä on neuvottelumenettely. Jatkossa hankintailmoituksessa, tarjouspyynnössä tai neuvottelukutsussa on esitettävä kuvaus tarpeista ja vaadittavista ominaisuuksista. Alustavat tarjoukset muodostavat neuvottelun pohjan. (Forssan hankintalain muutos -dokumentti) (Laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista 2016/1397)

3.2.2 Reunaehdot uusille menettelyille

Uusille menettelyille luotiin reunaehdot, jotta menettely muuttuisi vaipaammaksi. Kansallisissa hankinnoissa hankintayksikkö voi räätälöidä itselleen tarkoituksenmukaisen menettelyn. Menettelyjen reunaehdot ovat ilmoittamisvelvoite ja hankintailmoitus. (Forssan hankintalain muutos -dokumentti)

3.2.3 Innovaatiokumppanuus

Innovaatiokumppanuus on uusi menettelytapa hankintalaissa. Innovaatiokumppanuus tarkoittaa kumppanuutta innovatiivisen tuotteen, palvelun tai rakennusurakan kehittämiseksi, ja hankkimiseksi, tämän kehittämisen jälkeen. Innovaatiokumppanuudessa on tarkoituksena luoda ratkaisu, jollaista ei ole vielä markkinoilla. (Forssan hankintalain muutos -dokumentti)

3.2.4 Puitejärjestely

Uudessa hankintalaissa puitejärjestelyyn tuli tarkennuksia. Puitejärjestelyyn tehtiin tarkennuksia siten että puitejärjestelyn voi jatkossa tehdä yhden tai useamman kanssa, ei enää vähintään kolmen. Puitejärjestelyyn sisällytettiin uusi toimintamalli, jossa hankinnat voidaan tehdä kevennetyllä kilpailutuksella ja osittain ennalta määrättyjen ehtojen mukaan. Alkuperäisessä tarjouspyynnössä on perusteet, koska käytössä on minikilpailutus ja koska ostot tehdään ehtojen mukaan. Tämän on tarkoitus lisätä joustavuutta. (Forssan hankintalain muutos -dokumentti) (Laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista 2016/1397)

3.3 Muita muutoksia

Alla olevissa kappaleissa on esitelty hankintalain uudistuksen tuomia muita muutoksia, jotka tulee ottaa huomioon hankintoja tehdessä.

3.3.1 Hankintailmoitus EU-laajuisesti

Muutoksena vanhaan lakiin uudessa laissa hankintailmoitus tulee tehdä koko EUn laajuisesta. Aiemmin kansallinen kilpailutus riitti. (Forssan hankintalain muutos -dokumentti)

3.3.2 Markkinakartoitus

Markkinakartoitus on uusi säännös, ja se tulee tehdä ennen hankintailmoituksen julkaisua. Hankinnan valmistelua varten tulee toimittaa tietoa toimittajille ja pyytää tietoa toimittajilta, esimerkiksi suunnitelmat ja vaatimukset. Tietojen hankintaan hankintayksikkö voi käyttää esimerkiksi riippumattomia asiantuntijoita, toimittajia tai muita viranomaisia. Markkinakartoitus ei saa johtaa kilpailun vääristymiseen, ehtoina on avoimuus ja syrjimättömyys. (Forssan hankintalain muutos -dokumentti)

3.3.3 Käyttöoikeussopimukset

Käyttöoikeussopimusiin tehtiin myös muutoksia. Käyttöoikeussopimus on eräänlainen julkisen sektorin ja yleensä yksityisyrittäjien kumppanuusmalli. Käyttöoikeussopimus on Käyttöoikeussopimus tai –urakka eroaa tavanomaiseen palveluhankintaan tai rakennusurakkaan siten että siinä yrityksellä on liiketaloudellinen riski. Hankintayksikkö ei maksa markkinahintaa palvelun tuottamisesta, on myös mahdollista, ettei se maksa mitään. Yritys kerää tulot suoraan palvelun käyttäjiltä, esimerkiksi kulukorvaukset, tiemaksut tai lauttaliikenteen maksut. (Elinkeinoministeriö 2017)

3.3.4 Sidosyksikkösäätely

Uudessa hankintalaissa huomioidaan myös sidosyksikkösäätely. EU-direktiivi säätelee kuntayhtiöiden liiketoimintaa. Jotta kuntaomisteista yhtiötä voidaan pitää sidosyksikkönä, sen on täytettävä tietyt kriteerit. Lakikäytäntö on muotoutunut noudattamalla EU-tuomioistuimen antamia tuomioita asiaa koskevissa oikeudenkäynneissä. Sidosyksikkö on muodollisesti erillinen, mutta päätöksenteon kannalta itsenäinen toimija, esimerkiksi osakeyhtiö. Sidosyksikkö on 100 % hankintayksiköiden omistama. Omistajat valvovat sidosyksikköjä, kuten omia toimipisteitään. Sidosyksikkö toimii omistajiensa etujen mukaisesti. (Forssan hankintalain muutos -dokumentti)

Jos palvelu hankitaan "sidosyksiköltä", eli kunnan omistamalta yhtiöltä, kilpailutusta ei kuitenkaan tarvitse järjestää. Tätä kutsutaan in house -järjestelyksi. In house -asemassa olevan sidosyksikön, eli kuntayhtiön, pitää olla hankintayksiköiden, eli kuntien, kokonaan omistama. Kunnalla on oltava sidosyksikkönsä myös määräysvaltaa. Tämä ehto täyttyy, kun kuntayhtiön hallituksessa istuu yksi kunnan edustaja.

Kuntayhtiön liikevaihdosta saa suuntautua yhtiön omistamien hankintayksikköjen, eli kuntien tai valtion, ulkopuolelle enimmillään 10–15 prosenttia. Juuri voimaan tullut hankintalain uudistus rajoittaa osuuden viiteen prosenttiin, mutta uusi rajoitus astuu voimaan vasta 1.1.2019. Samalla lakiuudistus määrää Kilpailu- ja kuluttajaviraston valvomaan, että rajoituksia noudatetaan. Pelkona on, että sidosyksiköiltä hankintojen tekeminen väristää kilpailua. Voimaan tulleen hankintalain uudistuksen myötä Suomen asiaa koskeva säätely on kuitenkin EU:n tiukimpia. (yle.fi) (Forssan hankintalain muutos -dokumentti)

3.3.5 EU-hankinnat

EU-kynnysarvot ylittäviin tavara- ja palveluhankintoihin sekä rakennusurakoihin lakimuutos toi paljon muuttuneita yksityiskohtia. Suuri muutos EU-hankintoihin tuli hankintaprosessin sähköisestä tietojenvaihdosta. Hankintailmoitukset ja tarjouspyyntömateriaali tulee olla avoimesti ja rajoituksetta saatavilla sähköisessä muodossa ja vain poikkeuksellisissa tapauksissa voidaan käyttää muuta kuin sähköistä viestintämuotoa. Myös tarjoukset pitää jättää sähköisessä muodossa. (Hankinnat 2017)

Tarjoajan soveltuvuusvaatimukseen sekä pakollisiin ja harkinnanvaraisiin poissulkemisperusteisiin tuli myös muutoksia. Soveltuvuuden alustavana näyttönä on käytettävä yhteistä eurooppalaista hankinta-asiakirjaa, ESPD:tä. Jatkossa poissulkemisperusteiden täyttyminen tai täyttymättä jättäminen tulee tarkistaa tarjouskilpailun voittaneelta tarjoajalta. Tarkistamisessa käytetään omaa erityistä rikosrekisteriotetta. (Hankinnat 2017)

EU-kynnysarvot ylittäviin hankintoihin tuli muutoksia lisäksi mm. sen suhteen, miten hankintasopimuksia voidaan sopimuskaudella muuttaa. Uudessa laissa on listattu tarkemmin muut ns. sallitut muutokset. (Hankinnat 2017)

3.3.6 Tarjouspyynnön julkaisu

Olellaisena muutoksena hankintalain uudistuksessa on tarjouspyynnön julkaisussa. Tarjouspyyntö on julkaistava samana päivänä hankintailmoituksen kanssa. Tämä on pääsääntönä kaikissa EU-menettelyissä. Poikkeuksia voi olla esimerkiksi luottamuksellisuuden perusteella. Hankintailmoituksessa on oltava nettiosoite, josta hankinta-asiakirjat ovat ilmaiseksi, rajoituksetta, suoraan ja kokonaan saatavilla. (Forssan hankintalain muutos -dokumentti)

3.3.7 Kokonaistaloudellinen edullisuus

Uutena valintaperusteena on kokonaistaloudellinen edullisuus. Kokonaistaloudellisesti edullisin hankinta voi olla hinnaltaan halvin, elinkaarikustannuksiltaan edullisin tai hinta-laatusuhteeltaan paras. Jatkossa halvimman hinnan käyttö on perusteltava muissa kuin tavarahankinnoissa. (Forssan hankintalainmuutos -dokumentti)

3.4 Muutoksen taustaa

Hankintalain uudistuksen taustalla ovat 2014 annetut Euroopan Unionin julkisia hankintoja koskevat direktiivit. Direktiivit uudistivat lähes kokonaan hankintoja koskevan EU-sääntelyn. Hallituksen esitys liittyen julkisia hankintoja koskevan lainsäädännön kokonaisuudistukseen annettiin eduskunnalle 22.6.2016. Tasavallan presidentti vahvisti lait 29.12.2016. Uusi laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista korvasi vuoden 2007 hankintalain. (Eduskunta 2017). (Työ- ja elinkeinoministeriö 2017)

4 INNOVATIIVISUUS HANKINNOISSA

Tekesin mukaan Suomessa julkinen sektori tekee vuosittain hankintoja noin 27 miljardilla eurolla. Innovaatioita hyödyntämällä julkinen sektori voi tuottaa kansalaisille parempia palveluja pienemmin kustannuksin. Palvelujen ja tuotteiden toimittajilta voidaan vaatia nykyistä enemmän uusia innovaatioita. Innovatiivisten ratkaisujen avulla julkinen sektori voi selvittää tulevien vuosikymmenten vaatimuksista. Parhaimmillaan julkinen sektori voi luoda uusia markkinoita. (Tekes 2017)

4.1 Innovatiivisuus

Innovatiivisuudessa tärkeintä on tahto palvelun ja toiminnan uudistamiseen. Hankintayksiköillä tulee olla mahdollisuus ja tarve palvelujen ja toiminnan pitkäjänteiseen kehittämiseen. Sekä kyky ja resurssit toteuttaa innovatiivinen hankinta. Tämän lisäksi strateginen sitoutuminen laajamittaiseen hankintojen uudistamiseen. (Tekes 2017)

Innovaatioiden edistäminen julkisissa hankinnoissa edellyttää hankintojen määrittelyä yhteistyössä tarjoajien ja loppukäyttäjien kanssa siten, että markkinoille syntyy tarve kehittää uusia ratkaisuja. Tämä voi tarkoittaa haastavia tavoitteita tai hankinnan rajausta uudella tavalla. Tavoitteena on tuottaa lisäarvoa esimerkiksi pienemmillä elinkaarikustannuksilla, paremmalla laadulla, uudistuneilla ja tehokkaimmilla tuottamisprosesseilla, sekä ympäristöystävällisyydellä. (Tekes 2017)

4.2 Erilaisia innovatiivisia hankintoja

Innovatiivisia hankintoja voi olla kolmea erilaista;

1. Uuden tuotteen tai palvelun ostaminen, jos markkinoilta ei löydy hankintayksikön tarpeeseen vastaavaa tuotetta tai palvelua valmiina. Esimerkiksi tiukemmat ympäristövaatimukset voivat edellyttää innovaatioita.
2. Esikaupallinen hankinta, kun markkinoilta ei löydy hankintatarpeen mukaista tuotetta tai palvelua valmiina ja olemassa oleva kysyntä on liian vähäistä kannustamaan yrityksiä kehitystyöhön omalla riskillään, julkinen toimija voi kilpailuttaa tutkimus- ja kehitystyön. Esikaupallinen hankinta kohdistuu tutkimus- ja kehitystyön ostamiseen.

3. Katalyyttihankinta, markkinoilla voi olla kysyntää kehitteillä oleville uusille ratkaisuille esimerkiksi prototyyppivaiheessa, mutta markkinoille pääsyn pullonkaulana on luottamuksen puute uuden ratkaisun suorituskykyä tai toiminnallisuutta kohtaan. Julkinen toimija voi toimia kärkikäyttäjänä ja tarjota testiympäristön uuden ratkaisun viimeistelyyn, toiminnalliseen testaamiseen ja suorituskyvyn todentamiseen. Toisin kuin esikaupallisissa hankinnoissa, katalyyttihankinta kohdistuu pääasiassa lähes valmiiseen tuotteeseen tai palveluun. (Tekes 2017)

4.3 Innovaatiokumppanuus

Innovaatiokumppanuus on uusi menettelytapa uudistuneessa hankintalaissa. Innovaatiokumppanuus tarkoittaa kumppanuutta innovatiivisen tuotteen, palvelun tai rakennusurakan kehittämiseksi, ja hankkimiseksi, tämän kehittämisen jälkeen. Innovaatiokumppanuudessa on tarkoituksena luoda ratkaisu, jollaista ei ole vielä markkinoilla. (Forssan hankintalain muutos dokumentti)

Kumppaneita voi olla yksi tai useampi. Innovaatiokumppanuudesta tehdään hankintailmoitus. Kaikki halukkaat toimittajat voivat pyytää saada osallistua kumppanuuteen. Innovaatio toteutetaan vaiheittain ja siinä on mahdollisesti välitavoitteita. Kumppaneita voi karsia etukäteen ilmoituksilla perusteilla. Menettelyn voi myös lopettaa. (Forssan hankintalain muutos dokumentti) Ehdokkaita on kutsuttava neuvotteluihin hankinnan kokoon ja laatuun nähden riittävä määrä todellisen kilpailun varmistamiseksi. (Laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista 2016/1397)

4.4 Innovaatiokumppanuuden tavoitteet

Innovaatiokumppanuuden tavoitteena on innovatiivisen tavaran, palvelun tai rakennusurakan kehittäminen ja tämän tuloksena tuotettavien tavaroiden, palvelujen tai rakennusurakoiden hankkiminen. Hankintayksikkö voi valita innovaatiokumppanuuden, jos hankintayksikön tarvetta ei voida täyttää hankkimalla markkinoilla jo saatavilla olevia tavanomaisia tavaroita, palveluja tai rakennusurakoita. (Laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista 2016/1397)

5 RESURSSIVIISAUS

Suomen itsenäisyyden juhlarahasto, eli Sitra, sekä Jyväskylän kaupunki ovat kehittivät vuosina 2013-2015 Resurssiviisaus nimisen yhteishankkeen. Resurssiviisaan toimintamallin avulla kunnat ja kaupungit voivat edistää luonnonvarojen viisasta käyttöä, sekä luoda edellytyksiä kestäväälle hyvinvoinnille ja tulevaisuuden menestykselle. (Sitra 2017)

Resurssiviisaus on kykyä käyttää erilaisia luonnonvaroja ja muita resursseja harkitusti ja hyvinvointia sekä kestäväää kehitystä edistävällä tavalla. Luonnonvarojen hupeneminen, väestönkasvu ja ilmastonmuutos pakottavat yhteiskunnat ympäri maailmaa muuttumaan tehokkaammiksi ja vähäpäästöisemmiksi. Resurssien viisas käyttö on nousemassa myös kansainväliseksi kilpailuvaltiksi. (Sitra 2017)

Resurssiviisauden keskeisiä elementtejä ovat paikallisten olosuhteiden ja vahvuuksien varaan rakentuvat tulevaisuusvisio ja tiekartta sekä asukkaiden ottaminen mukaan työhön nopeiden kokeilujen avulla. (Rajantien 2017)

5.1 Resurssiviisaus verkosto

Forssan kaupunki pääsi mukaan resurssiviisaus hankkeeseen vuoden 2015 keväällä, samoin kuin Lappeenranta ja Turku. Alussa resurssiviisaudessa luodaan visio ja tavoitteet vuoteen 2050 sekä keskeiset toimenpiteet sinne pääsemiseksi. Tämä sisältää yhteisen pitkän tähtäimen vision kaupungille, yrityksille ja myös asukkaille. Se, miten resurssiviisaus käytännössä näkyy asukkaille, riippuu siitä, miten kaupunki lähtee sitä toteuttamaan. Forssa on tehnyt jo paljon järkivihreää ja kiertotaloustyötä, joka on käytännössä sitä mitä resurssiviisauskin pitää sisällään. Sitran hanke resurssiviisauden parissa päättyi vuoden 2015 kesällä, jonka jälkeen resurssiviisaustyötä jatkaa Suomen kestävien kaupunkien ja kuntien verkosto Fisun, Finnish Sustainable Communities. (Sitra 2017) (Forssa 2017)

Lari Rajantien mukaan resurssiviisausta ja Fisun-verkostoa on esitelty kunnille erilaisissa yhteyksissä mm. Kuntamarkkinoilla. Verkostoon on otettu neljä uutta kuntaa vuoden 2016 alussa; Ii, Kuopio, Lahti ja Vaasa. Hakeuksia ja kiinnostusta on ollut enemmänkin. Tarkoituksena on kasvattaa jäsenmäärää jatkossakin. (Lari Rajantie, Sitra)

5.2 Resurssiviisauden avaamat mahdollisuudet

Resurssiviisauden mahdollisia vaikutuksia voi tarkastella Sitran nettisivuilla, missä on myös laskettu yhdeksän resurssiviisaan toimenpiteen mahdollisia vaikutuksia. Julkisten hankintojen kannalta tärkeimmät resurssiviisaat ratkaisut ovat rakennusten energiatehokkuus, sekä lähiruuan tuotannon tukeminen. Muita vaikutuksia on muun muassa ruokahävikin vähentäminen laitospöytämyynnillä pientä korvausta vastaan. Biojätteestä voidaan tuottaa biokaasua ja multaa, ja näin olleen biojätteen keräystä tulisi tehostaa. Biokaasusta voidaan tuottaa myös liikennepolttoainetta; Jyväskylässä valmistui keväällä 2017 uusi biokaasun tuotantolaitos, jonka tuotanto kohdistuu kokonaisuudessaan biokaasun jalostamiseksi liikennepolttoaineeksi. (Sitra 2017)

Sitran teettämän selvityksen mukaan Jyväskylän seudulla yhdeksän resurssiviisasta toimenpidettä toisivat alueen talouteen noin sadan miljoonan euron vuosittaisen arvonlisän ja noin 1000 uutta työpaikkaa. Samalla alueen kasvihuonekaasupäästöt alenisivat noin 500 000 tonnilla vuodessa. (Sitra 2017)

5.2.1 Rakennusten energiatehokkuus

Sitran laskelmien mukaan; kun rakennusten energiatehokkuutta parannetaan lämmityksessä 11% ja sähkön kulutuksessa 7 %, mikä vastaa erityyppisten rakennusten energiakatselmusten keskimääräisiä arvoja. Investoinnin arvo on Sitran mukaan noin 60 - 100 miljoonaa euroa. Näissä muutoksissa investointien koroton takaisinmaksuaika on ollut keskimäärin 2,7 vuotta, joka tarkoittaa noin 28 miljoonan euron säästöä vuodessa. (Sitra 2017)

Käytännössä energiatehokkuuden parantamista on kokeiltu Jyväskylässä ulkovalaistuksen uusimisella. Kokeilussa vanha ulkovalaistus korvattiin uudella LED-valaistuksella. Tämä muutos toi noin 5000 kWh säästön vuodessa, joka oli noin 75 % lähtötilanteeseen verrattuna. Euroina vuotuinen sähkönsäästö oli noin 600 euroa. Tehty muutos vähentää Suomen keskimääräistä sähkönhankinnan päästökerrointa ja kasvihuonepäästöjä noin 1,5 kt CO₂ eq/vuodessa. (Sitra 2017)

5.2.2 Lähiruoka

Lähiruoan tuotannolla, sekä sen käytön lisäämisellä on suuret vaikutukset Jyväskylän alueelle laskemien mukaan. Tällä hetkellä Keski-Suomen alkutuotannon arvo on 261 miljoonaa euroa ja elintarviketeollisuuden tuotannon arvo on 438 miljoonaa euroa. Omavaraisuus on alkutuotannossa toimialasta riippuen 70 – 84 % ja elintarviketeollisuudessa 15 – 88 %. Kun lähiruoan käyttöä lisätään niin, että puolet muualta suomesta ja ulkomailta hankituista raaka-aineista ja elintarvikkeista korvataan Keski-Suomessa tuotetuilla. Tämä kasvattaisi Keski-Suomen alkutuotannon arvoa 10 % ja elintarviketeollisuuden tuotantoa 12 %. Tämä olisi yhteensä 80 miljoonaa euroa lisäarvoa vuodessa, ja toisi noin 860 henkilölle työtä. (Sitra 2017)

5.3 Elinvoima ja kunnan hyvinvointi

Kunnissa myös ympäristöasiat ja asukkaiden hyvinvointi ovat yhdessä. Resurssiviisaus luo elinvoimaa ja kilpailukykyä paikallisille yrityksille. Uusiutuva energiantuotanto, lähiruoka, paikallinen tuotanto ja erilaiset palvelut työllistävät, ja kiertotalous luo puitteet niiden toteuttamiselle. Kunta voi olla tässä avuksi tekemällä vastuullisia hankintoja, tarjoamalla pilotti- ja referenssimahdollisuuksia ja luomalla muutenkin puitteita yritystoiminnalle. (Sitra 2017)

Kunnalla on erityinen mahdollisuus ja mielenkiinto kehittää resurssivisautta, koska sillä on verotusoikeus. Luomalla edellytyksiä elinvoiman, uuden liiketoiminnan ja työpaikkojen syntymiselle se luo myös lisää verotuloja. Panostukset resurssivisaaseen kuntaan ovat investointeja, jotka maksavat itsensä takaisin, kun katsoo koko yhteisön kehitystä pidemmällä tähtäimellä. (Rajantie 2017)

6 TUTKIMUSMENETELMÄT JA TOTEUTUS

Tässä opinnäytetyössä tutkimusmenetelminä on käytetty Forssan kaupungilta saadun materiaalin aineistoanalyysia. Samalla tähän opinnäytetyöhön on tutkittu hankintalakia, lakia julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista, sekä julkaisuja viranomaisten nettisivuilla. Näiden lisäksi myös kirjallisuutta on käytetty lähdeaineistona. Tähän opinnäytetyöhön liittyen on oltu yhteydessä myös Forssan kaupungin hankintayksikön henkilökuntaan, sekä haastateltu Sitran Johtavaa asiantuntijaa; Lari Rajatietä.

6.1 Aineisto analyysi

Aineistona on käytetty Forssan kaupungilta toimitettua aineistoa, liittyen julkisiin hankintoihin: Aineistona tähän työhön on käytetty Forssan kaupungilta saatuja materiaaleja liittyen Forssan hankintoihin, sekä koulutusmateriaaleja. Aineisto analyysi on laadullinen tutkimusmuoto, missä aineistosta on kerätty tärkeimmät kohdat, jotka vastaavat tutkimuskysymyksiin (Kajaanin Ammattikorkeakoulu 2017).

6.1.1 Kohde organisaation hankintaohjeet ja koulutusmateriaalit

Forssan kaupungin Hankintaohjeet vuodelta 2007, joihin on tullut uudistuksia vuonna 2013. Forssan hankintaohjeissa ohjeistetaan taloudellisiin ja tarkoituksen mukaisiin hankintoihin. Hankintaohjeet opastavat hankintaprosessissa ja hankintalain mukaisesti. Hankintalain muutokseen keskittyvä dokumentti, joka on PTV Services Oy:n maaliskuussa 2017 toimittama koulutusohje.

Materiaaleissa oli myös erittelyt vuoden 2017 vahvistetuista investoinneista, hankinnoista ja budjetista. Tämän lisäksi materiaaleissa oli uudistuneen hankintalain koulutusmateriaalia. Forssan kaupungin hankintayksikön työntekijät ovat olleet mukana koulutuksissa, liittyen uuteen hankintalakiin, sekä sen vaikutuksiin käytännössä. Näitä koulutusmateriaali dokumentteja oli: ”Forssan hankintatyöpaja” -dokumentti, minkä toimittajana on ollut Motiva, Motiva on konserni, joka tarjoaa julkishallinnolle, yrityksille, kunnille ja kuluttajille tietoa, ratkaisuja ja palveluja. (Motiva 2017)

Mukana materiaaleissa oli myös Oulun kaupungin ”Hankinnoista duunia” – dokumentti, sekä ”Energian säästö” hankinnoissa – opinnäytetyö vuodelta 2015. Näiden lisäksi oli ”Sosiaaliset kriteerit hankinnoissa” – materiaali. Nämä materiaalit ovat toimineet tutkimuksen ja aineistoanalyysin tukena, vaikka näihin materiaaleihin ei ole tässä opinnäytetyössä suoraan viitattu.

6.2 Haastattelut

Tähän työhön liittyen on keskusteltu Forssan kaupungin työntekijöiden Tiina Aaltosen ja Leena Järvenpään kanssa liittyen uudistuneeseen hankintalakiin, sekä Forssan kaupungin hankintoihin, keväällä 2017. Sitran johtavalta asiantuntijalta Lari Rajatieltä on saatu sähköpostitse haastattelu liittyen resurssiviisaus hankkeeseen.

Haastattelukysymykset Forssan kaupungin hankintatyöntekijöille liittyivät Forssan kaupungin hankintoihin, hankintojen suuruuteen sekä siihen, miten hankintaprosessi toimii. Sitran Lari Rajatielle haastattelukysymykset liittyivät Sitran resurssiviisaushankkeeseen. Haastattelukysymyksillä haluttiin tarkentaa resurssiviisaushankeen tavoitteita ja nykytilaa.

7 TULOKSET

Tässä opinnäytetyössä keskeisimpänä tavoitteena oli tutustua vuoden 2017 alussa muuttuneeseen hankintalakiin. Tärkeimpänä tavoitteena oli selvittää millaisia ovat innovatiiviset ja resurssiviisaat hankinnat, sekä miten uudistuneen hankintalain avulla kunnat voivat toteuttaa innovatiivisia ja resurssiviisaita hankintoja, sekä mitä hyötyä näistä on kunnille.

7.1 Hankintojen kynnyksarvot

Hankintalain uudistuksessa muutettiin kansallisia kynnyksarvoja, jotka määrittävät lain soveltamisen euromääräisen alarajan. Kynnyksarvoja nostettiin, muutoksen tarkoituksena on parantaa pienten ja keskisuurten yritysten mahdollisuutta osallistua tarjouskilpailuun. (Hankintailmoitukset 2017) (Valtioneuvosto 2017)

Tavara- ja palveluhankintojen kansallinen kynnyksarvo nostettiin 30 000 eurosta 60 000 euroon, sosiaali- ja terveystalushankintojen kynnyksarvo nostettiin 100 000 eurosta 400 000 euroon ja eräiden muiden lain liitteessä kuvattujen erityisten palveluhankintojen kynnyksarvo 300 000 euroon. Julkisten käyttöoikeussopimusten kansallinen kynnyksarvo nostettiin 500 000 euroon. (Hankintailmoitukset 2017) (Valtioneuvosto 2017)

EU-kynnyksarvot säilyvät ennallaan. EU-kynnyksarvoja tarkastetaan kahden vuoden välein komission erikseen antamalla asetuksella, aiemman käytännön mukaisesti. EU- kynnyksarvot ovat tällä hetkellä tavarahankinnoissa ja palveluhankinnoissa 209 000 euroa, rakennusurakoissa ja käyttöoikeusurakoissa 5 225 000 euroa, sekä suunnittelukilpailuissa 209 000 euroa. (Hankintailmoitukset 2017)

7.2 Forssan hankintojen määrärahat

Forssan kaupungin valtuuston päätöksellä; infrastruktuurihankinnoille vahvistettiin investointimäärärahasi 2.000.000 euroa. Yhdyskunta lautakunta päättää erittelemättömän määrärahan käytöstä 750.000 euroa. Kalustohankintoihin Forssan kaupungin valtuusto on vahvistanut määrärahasi 300.000 euroa. Kiinteistöinvestointeihin valtuusto on hyväksymässä erittelemättömiin pieniin rakennusten peruskorjauskohteisiin ja kunnostuksiin 800.000 euroa.

7.3 Resurssiviisaus ja paikallisuus

Resurssiviisauden keskeisiä elementtejä ovat paikallisten olosuhteiden ja vahvuuksien varaan rakentuvat tulevaisuusnäkyvät (Lari Rajantien blogi Sitran sivuilla, 3.4.2017). Tässä valossa Forssan kaupungin hankintoja tehdessä olisi hyvä vertailla paikallisia vaihtoehtoja, sekä mahdollistaa jo tarjouspyyntöä laatiessaan pienten ja keskisuurten yritysten osallistuminen tarjouskilpailuun.

Forssan kaupungilla on tällä hetkellä varsin monipuolinen elinkeinorakenne, ja kaupunki on tunnettu teollisuudesta, mutta nykyään myös elintarvike- ja ympäristöalan yrityksistään. Forssassa merkittävänä työllistäjänä on teknologian, rakennusalan ja graafisen teollisuuden yrityksiä. Näiden yritysten piiristä varmasti löytyy oman kunnan alueelta yrityksiä, joilta myös innovatiiviset hankinnat olisivat mahdollisia.

8 JOHTOPÄÄTÖKSET JA YHTEENVETO

Tämän opinnäytetyön tavoitteena on ollut tutkia vuoden 2017 alussa tehtyä hankintalain muutosta, samalla tässä opinnäytetyössä pyrittiin ottamaan selville millaisia resurssiviisaat ja innovatiiviset hankinnat olisivat, sekä miten uudistunut hankintalaki tukee niitä.

Hankintalain tavoitteena on julkisten varojen tehokas käyttö. Tämän lisäksi hankintalain avulla pyritään parantamaan eurooppalaisten yritysten kilpailukykyä. Hankintalain yksi tärkeimmistä tavoitteista on laadukkaat, innovatiiviset ja kestävät hankinnat. Lakiuudistuksella pyrittiin keventämään kansallisten kynnysarvojen mukaisia kilpailuttamismenettelyjä. Tämän lisäksi kansallisia kynnysarvoja nostettiin, jonka tarkoituksena on parantaa pienten ja keskisuurten yritysten mahdollisuutta osallistua tarjouskilpailuun. Uudistuneessa hankintalaissa haluttiin myös huomioida ympäristö- ja sosiaalisia näkökohtia entistä enemmän.

Nämä tavoitteet, joita hankintalailla on, ovat linjassaan myös resurssiviisauden tavoitteiden kanssa, samoin kuin innovatiivisuuden lisäämisen kanssa. Innovatiivisten hankintojen tavoitteena on tuottaa lisäarvoa esimerkiksi pienemmillä elinkaarikustannuksilla, paremmalla laadulla, uudistuneilla ja tehokkaimmilla tuottamisprosesseilla, sekä ympäristöystävällisyydellä. Resurssiviisas ajattelutapa pitää sisällään paikallisten olosuhteiden ja vahvuuksien varaan rakentuvat näkymän tulevaisuuteen.

Yhdistämällä innovatiivisuuden ja resurssiviisauden, voivat kunnan julkisista hankinnoista päättävät tahot samalla tukea pieniä ja keskisuuria yrityksiä, sekä oman kunnan tulevaisuutta.

LÄHTEET

Pekkala E. & Pohjonen M. (2015), Hankintojen kilpailuttaminen ja sopimusehdot. 7. painos. Tallinna: Printon

Salmi, I. (2010). *Mitä tilinpäätös kertoo?* 6. painos. Helsinki: Edita.

Laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista, 2016/1397.

Eduskunta (2014). Hankintalain kokonaisuudistus. Päivitetty 2017. Haettu 06.05.2017 https://www.eduskunta.fi/FI/tietoaeduskunnasta/kirjasto/aineistot/kotimainen_oikeus/LAT/Sivut/hankintalain-kokonaisuudistus.aspx

Elinkeinoelämän keskusliitto. Hankintalain ohjeistus yrityksille. Haettu 06.04.2017 <https://ek.fi/mita-teemme/yrityslainsaadanto/hankintalaki/hankintalain-ohjeistus-yrityksille/>

Finlex (2016). Laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista. Haettu 01.04.2017 <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2016/20161397?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=hankintalaki>

Forssa (2017). Asuminen ja ympäristö. Haettu 22.04.2017 <http://www.forssa.fi/asuminen-ja-ymparisto/ymparisto/>

Innovatiiviset ja vastuulliset julkiset hankinnat -hanke (2014). Askeleet innovatiivisiin hankintoihin. Haettu 07.05.2017 <http://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/96675/2014-05-09-Askeleet-Innovatiivisiin-Hankintoihin.pdf?sequence=2>

Hankintaturisti (2016). Konsessio. Haettu 05.04.2017 <https://hankintaturisti.com/tag/konsessio/>

Hilma Julkiset hankinnat (2008). Yleistä. Haettu 05.04.2017 <https://www.hankintailmoitukset.fi/fi/docs/yleista/>

Hilma Julkiset hankinnat (2016). Uusi laki voimaan. Haettu 06.04.2017. https://www.hankintailmoitukset.fi/fi/news/uusi_laki_voimaan

Kajaanin Ammattikorkeakoulu. Laadullisen aineiston analyysi ja tulkinta. Haettu 1.9.2017. <http://www.kamk.fi/opari/Opinnaytetyopakki/Teoreettinen-materiaali/Tukimateriaali/Laadullisen-analyysi-ja-tulkinta>

Motiva (2017). Haettu 01.08.2017.

<https://www.motiva.fi/>

Rajatie, L. (2017). Tästä kuntavaaleissa pitäisi puhua; hyvinvointi, elinvoima ja resurssiviisuus. Blogijulkaisu 03.04.2017. Haettu 07.05.2017 osoitteesta <https://www.sitra.fi/blogit/tasta-kuntavaaleissa-pitaisi-puhua-hyvinvointi-elinvoima-ja-resurssiviisuus/>

Suomen kuntaliitto (2016). Uudet hankintalait voimaan 1.1.2017. Haettu 06.04.2017 <http://www.hankinnat.fi/fi/ajankohtaista/uudet-hankintalait-voimaan-112017>

Suomen kuntaliitto (2016). Kokonaistaloudellisesti edullisimman tarjouksen valinta. Haettu 31.07.2017. <http://www.hankinnat.fi/fi/eu-hankinta/tarjousten-valinta/kokonaistaloudellisesti-edullisimman-tarjouksen-valinta>

Sitra (2015). Ajankohtaista. Haettu 07.05.2017. <https://www.sitra.fi/aiheet/resurssiviisuus/#ajankohtaista>

Sitra (2014). Resurssiviisauden vaikutukset aluetalouteen. Haettu 11.05.2017 <https://www.slideshare.net/SitraEkologia/resurssiviisauden-vaikutukset-aluealouteen>

Tekes. Innovatiiviset julkiset hankinnat. Haettu 04.04.2017. <https://www.tekes.fi/rahoitus/julkiset-palvelut/innovatiiviset-julkiset-hankinnat/>

Tekes (2015). Hankintamappi edistää julkisten hankkijoiden cleantech hankintoja. Haettu 07.05.2017. <https://www.tekes.fi/nyt/uutiset-2015/huippuostajat-uutiset/hankintamappi-edistaa-julkisten-hankkijoiden-cleantech-hankintoja/>

Uusi uutiset (2016). Resurssiviisuus. Haettu 06.05.2017. <http://www.uusioutiset.fi/?s=resurssiviisuus>

Valtioneuvosto (2016). Uudistettu hankintalaki luo joustoa ja antaa mahdollisuuksia. Haettu 01.04.2017. http://valtioneuvosto.fi/artikkeli/-/asset_publisher/uudistettu-hankintalaki-luo-joustoa-ja-antaa-mahdollisuuksia?_101_INSTANCE_3wyslLo1Z0ni_groupId=1410877

Yle (2017). Näin helppoa on kilpailutuksen välttäminen Suomessa – kunta saattaa omistaa "yhtiöstään" vain yhden osakkeen. Haettu 06.04.2017. <https://yle.fi/uutiset/3-9386566>

Yle (2014). Hankintalain uudistus pistää miettimään myös laatua – nyt voiton vie usein halvin tarjous. Haettu 04.04.2017. <https://yle.fi/uutiset/3-7228194>